

Földrajzi kérdés:

A Loje folyó torkolatánál a portugálok afrikai birtokán, Loanda tartományban mily nevű város van?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1903 szeptember 13.

21. számban közölt fejtőre kérdések megfejtése:
Történelmi kérdés: Gelimer. — Számítási kérdés: Az eredeti arány ez: 221 : 273 = 187 : 231. — Földrajzi kérdés: Aomori. — Képrejtvény: Aki soha sem tapasztalta a mások hálátlanságát, az mit sem tud a magáról.

Helyesen fejtették meg: Zettl Ágoston, Szabó Gyula, Varrók László, Martinkovich Antal, ifj. Fleischl Sándor, Popper József, Licht Zoltán, Schwerer Kálmán, Feigler Ferenc, ifj. Kovács Lajos, Bissingen Sándor gr., Rácz Károly, ifj. Apor István, Szemző István, gr. Toldalagi Mihály, Dobránszky Ede, Krepelka Ferenc, Braun Géza, Starfer Adolf, Grosz József.

A kitűzött könyvjutalmat (Gaal Mózes: Kujak Andris) Bissingen Sándor gr. tátra-lomnici előfizetőnk nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Búcsúzó levél. Lelki nagy örömmel olvastuk ezt a szép és nemes érzés sugallta levelet. Nagyon jól esik nekünk az a tudat, hogy híveink hálás szívvel emlékeznek meg azokról az évekről, melyeket lapunk olvasóinak lelkes táborában velünk töltöttek. Vajha minél többen akadnának a magyar diákok között, akik a felsőbb osztályokban is érdeklődéssel olvassák lapunkat s nem kezdik éretlen elmével az «érettek» utazásait. Isten áldja meg őnt is azon a pályán, melyet választott s komoly munka árán szerezze meg jövő boldogulásának eszközeit. — **Magánvizsgáló.** Jelentkezzék az illetékes intézet igazgatójánál, a vizsgálat napját ő fogja meghatározni. — **B. I.** Ezek még gyöngye holmicskák, írj te majd idővel olyant is, amit érdemes leszen elolvasni. — **I. H.** A címét nem tudjuk, elég, ha a hivatalba küldi a levelet, ott is meg fogja bizonyosan kapni. — **Pályaválasztó.** Hogy minő pályán fog leg hamarabb boldogulni, azt mi nem mondhatjuk meg, mert a boldogulás sok mindenfélével függ. Amire rátermettséget és különös kedvet érez magában, azt válassza. Nehézséggel mindenütt fog küzdeni, mert a mindennapi kenyeret nem adják seholy ingyen, azért bizony meg kell emberül dolgozni. — **G. B.** Október elsején. — **Tánciskolai vizsgáló-bizottság.** Nekünk erről az intézményről nincs tudomásunk. A «tánc- és illemtanár» lépten-nyomon támadnak, de mi egyiknek sem néztük meg a tanári oklevelét. Aki annak minősítette magát, egyszerűen tudomásul vettük. E szerint, ha őn szintén a «tánc- és illemtanári» címre vágyik, nyomasson névjegyeket s ossza ki az ismerősei között. Akár azt is rányomathatja, hogy «szabad úszó» és a himlő ellen kétszer be van oltva. — **Primus.** 1. Nem. 2. Budapesten, VIII., József-körtút 12. — **Nyelv.** Még korán lesz. Az iskola rendes tantárgyai elegendő munkát adnak. Végezze el azokat becsülettel.

«Franklin-Társulat» könyvkiadóhivatalában Budapesten IV., Egyetem-utca 4. sz. a. megjelent és kapható:

IFJÚSÁGI OLVASMÁNYOK.

Macé János. *Egy falat kenyér története.* Levelek az ember életéről. A 79. francia kiadást fordította Zigány Árpád. 8 képmelléklettel. Vászonskötésben 4 K.

Mouton Jenő (Merinos). *Cougourdan Márius.* A «Boldogasszony» hajó kapitányának utazásai és kalandjai. Franciából fordította Sárossy Béla 40 képpel. Vászonskötésben 4 K 40 f.

Dr. Márki Sándor. *Erzsébet Magyarország királynéja* (1867—1898). Negyedréteg alakban, 6 nagy képmelléklettel és 38 a szövegbe nyomott kisebb-nagyobb képpel. Díszkötésben 10 K.

Toldy László. *Magyar Szt. Erzsébet élete.* Képekkel. Kötve 2 K.

Toecsek Helén. *A bujdosó fia.* Nyitrai báró Tóth Ferencz eredeti emlékiratai nyomán. Az érettebb ifjúság számára Díszkötésben 2 K.

Vértesi Arnold. *A felkelő nap országa.* Regényes utazás Japánban. Vászonskötésben 4 K.

Vörösmarty. *Zalán futása.* Tíz énekben. Gyulay László által rajzolt 12 képpel. Díszkötésben 3 K 20 f.

— *Zalán futása.* Tíz énekben. Gyulai László által rajzolt 12 képpel. Díszkötésben 3 K 20 f.

Verne Gyula. *A Robinsonok iskolája.* Második kiadás. Kötve 3 K 60 f.

— *Sztrogoff Mihály utazása Moszkvától Irkutskig.* Fordította Szász Károly. 82 képpel. Kötve 4 K.

— *Utazás a föld körül nyolczvan nap alatt.* 51 képpel. Vászonskötésben 4 K.

— *Cascabel Caesar.* Fordította Huszár Imre. 84 képpel. Kötve 5 K 50 f.

— *A hódító Robur.* Fordította Huszár Imre 44 képpel. Kötve 3 K 60 f.

— *A tizenöt éves kapitány.* Képekkel Kötve 4 K 40 f.

— *Kél en vakáció.* 90 képpel. Fordította Huszár Imre. Kötve 5 K.

— *Sándor Mátyás.* Regény. Fordította Huszár Imre. Benett L. eredeti rajzaival. Kötve 6 K 40 f.

— *A lángban álló szigettenger.* Franc. ford. Huszár 47 képpel. Kötve 3 K 60 f.

— *A Jangada.* Nyolczszáz mérföld az Amazonon. Képekkel. Fordította Visi Imre. Kötve 4 K 80 f.

— *Várkastély a Kárpátokban.* Regény. Fordította Huszár Imre. 39 képpel. Kötve 3 K 50 f.

— *Az úszó sziget.* Regény. Fordította Gaal Mózes. 79 képpel Kötve 5 K. 20 f.

— *Utazás a föld középpontja fele.* Ford. Beöthy Leó. 64 képpel. Kötve 4 K.

— *Névtelen család.* Fordította Huszár Imre. 80 képpel. Kötve 6 K 40 f.

— *Ol hét leghajón.* Utazás Afrikában. 73 képpel. Kötve 4 K 40 f.

— *Haza, Franciaországba.* — *Gil Brattar.* Fordította Huszár Imre. 39 képpel. Kötve 4 K 40 f.

Vámbery Ármán. *Indiai tündérmesék.* Érdekes olvasókönyv az érettebb ifjúság számára. Vászonskötve 4 K 80 f.

Wohl Stephanie. *Regék.* Leányok számára. Goró Lajos rajzaival. Díszkötésben 6 K.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.
Fél évre... 4 kor. 80 fill.		
Egész évre... 9 kor. 60 fill.		
Megjelenik minden vasárnap.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	

HYPATIA.

Történelmi regény az V. századból.

Irta Kingsley Károly.

Az ifjúság számára átdolgozta Zigány Árpád.

XIII.

A tékozló fiú hazatér.

Másnap reggel tíz óra tájban, midőn Hypatia az álmatlan éjszaka után bágyadtan fölkel, kedvelt rableánya bejött és jelentette, hogy Synesius levelet küldött egyik hírvivőjével.

— Hol az a levél? — kérdezte Hypatia megörülve.

— Aki hozta, személyesen akarja átadni, — felelte a rableány — és azt is mondta, hogy ha nem akarnád magad elé bocsátani, emlékeztessék valami fekete agát-köre.

— Ah! — sikoltott föl Hypatia önkénytelenül és halálsápadt lett.

A fekete agát-követ elvesztette tegnap este Miriamnál... vagy talán a vén boszorkány lopta el tőle? De akkor ki lehet az, aki a fekete agát-kövel jön hozzá? Miriam maga? Avagy Philammon? Egyiket se akarta látni; haragosan rászólt hát a leányra:

— Menj és hozd be a levelet. Synesius küldöttjének pedig mondd meg, hogy két óra múlva eljöhét a válaszáért.

A leány felelni akart valamit, de ebben a pillanatban nyílt az ajtó és Theon lépett be rajta, Raphael Aben Ezrával. Aztán intett a leánynak, aki vele együtt kiment a szobából.

— Azt hittem, — szólt Raphael, lassan közeledve, — hogy római császárnőt találok itten, de csalódtam: te még mindig Veszta istennő papnője vagy. Üdvözlégy, szépséges Hypatia, Synesius köszöntet általam!

Ezt mondván, féltérde ereszkedett s átnyújtotta a levelet Hypatiának. De Hypatiát úgy meglepte Raphael váratlan hazaérkezése, hogy szinte elfeledte átvenni a levelet. Csak nézte,

egyre nézte az ifjút s végre, mikor halkán megszólalt, ezt kérdezte tőle:

— Találkoztál már Miriammal?

— Nem. Csak egy órája jöttem meg s mindekelőtt veled óhajtottam beszélni, — felelte Raphael fölkelve.

— Hát oly sürgős és fontos mondanivalód van?

— Sürgős is, fontos is, — mondta Raphael elgondolkozva. — De mielőtt elmondanám, amiért idejöttem, engedd meg, hogy kérdezzek tőled valamit. Mit szólnál, ha én is azt mondanám, amit a haldokló Julianus: «Győztél, galilaeai!» — Julianus soha se mondta ezt. Csak ráfogták a barátok.

— De én mondom. És igazat mondok.

— Akkor Raphael Aben-Ezra, akit én ismerem, már halott, — felelte Hypatia és elfordult. — Isten veled, uram.

— Megállj! — kiáltott föl Raphael és elébe állt. — Byzantiumon keresztül jöttem ide és láttam a hatalmas gránit-oszlopot, mit Nagy-Konstantinus a kereszténység diadalának emlékére emeltetett. Ott határoztam el, hogy feljövök hozzád. Mert ha a milliók zsarnoka, a földkerekség korlátlan ura, aki ezt az oszlopot emelte, érezte a saját gyöngeségét s az égi támogatás szükségét, akkor — úgy gondoltam — neked is érezned kell ugyanezt s én talán segítségemre lehetek az igazság kutatásában.

— Miféle igazság lehet az — szólt Hypatia gúnyosan, — amit a galilaeai tanítványa hirdet?

— Emlékezel, Hypatia, — folytatta Raphael komolyan. — hogy midőn elváltunk, azzal mentem el, hogy új Diogenesként — embert keresek.

— Tudom, mit akarsz mondani, — felelte Hypatia megvetően. — hogy megtaláltad az embert... a keresztre feszített zsidóban. De én nem embert keresek: Isten kell nekem!

— És az, akit én találtam, — mondta Raphael ünnepélyesen, — Isten is, bár úgy élt és halt a földön, mint ember.

VESZTA-PAPNŐ. (Ókori szobor.)

Hypatia ránézett Raphaelre. Ugyanaz a finom metszésű zsidó-arc volt, szürös szemei most is oly gúnyosan villogtak ha beszélt, mint régen és mégis! a vonásai mintha lágyabbak, szelídebbek lettek volna.

— Ez lett hát a vége Alexandria legnagyobb eszű emberének? — gondolta magában Hypatia keserűen. — És így végzik mindannyian a filozófiát? Raphael, Synesius, Agoston? Tudósok és irástudatlanok, barbárok, görögök és rómaiak egyaránt? És csak ő maga marad, hogy szemben ússzék az erős áramlattal, mely előnti az egész világot? Nos, jól van! Ha kell, hát egyedül fog küzdeni a galilaei babona ellen s ha mindennek vége lesz, ő is eltemetkezik az istennel.

— Ah, Raphael Aben-Ezra! — kiáltott föl epés keserűséggel, — miért hagysz el te is? Halomra dőltek a terveim, ködként szertefoszlott minden álom és most itt állok egymagam, reménytelenül, mint a megszedett fa!... Et tu, Brute!? Miért is nem takarom el arcomat a tógamba és miért nem halok meg én is, mint Cæsar?

— Hypatia! — kiáltott föl Raphael fájdalmasan, — nem azért jöttem, hogy elhagyjalak, hanem azért, hogy megmentselek.

— Jól van, — zokogott Hypatia, ráborúlva az asztalra. — Jöjj el hát holnap is. Ha az a galilaei oly erős és hatalmas, hogy mind igájába hajtja a férfiakat, hogy állhassak neki ellent én, aki csak gyöngé nő vagyok? Jöjj el tehát, de ne holnap; jöjj el még ma, mert érzem, hogy a habozás és a kétség megöl.

— Három órákor? — kérdezte Raphael.
— Jó lesz. Három órákor. Délben fölolvastartok. Ez lesz az utolsó. Elbúcsúzom tanítványaimtól. S aztán hadd jöjjön a föltámadás az új életre; vagy ha nem lehet, jöjjön a nagy éjszaka. Fáradt vagyok, Raphael, fáradt vagyok; a napszámom lejárt.

*

Midőn Raphael leért az utcára, a múzeum egyik oszlopa mögül Philammon ugrott elő és megragadta a zsidó karját.

— Ah, te vagy az, kegyes fosztogató? — szölt Raphael, mert megismerte. — Nos, mi bajod velem?

— Mentsd meg őt! Az Isten szerelmére, mentsd meg őt!

— Kicsodát?

— Hypatiát! Menj vissza hozzá, — könyörgött Philammon, — mondd meg neki, hogy vigyázzon magára. Te rád hallgatni fog; ő, tiltsd meg neki, hogy ne lépjen ki a házból!

— De miért? — kérdezte Raphael kissé meg-hökkenve. — Micsoda veszedelem fenyegeti?

— Összeesküvés. Tudom, hogy a presbiterek és a csöcselék forralnak ellene valamit. Ma reggel, midőn Arsenius szobájában az ágyban voltam, hallottam, amint könyörgött Olvasó Péternek, hogy ne kövessen el semmi erőszakosságot, de Olvasó Péter rá se hallgatott s kimenvén a

RÓMAI CSÁSZÁRNŐ AZ V. SZÁZADBÓL.

folyosóra, azt parancsolta a presbitereknek, hogy gyorsan és jól végezzenek.

Raphael visszasietett a házba és megkérdezte, nem beszélhetne-e ismét Hypatiával.

— Nem lehet, — felelték neki. — Bezárkózott a házi szentélybe és Veszta istennőnek áldozik. — Hát Theon?

— Már egy órája elment, senki se tudja hová.

Raphael fogcsikorgatva jött ki a házból. Még félóra volt hátra a felolvasásig. Csak egy módon lehetett megmenteni Hypatiát: ha Orestes katonákat küld a házába és őrizteti.

— Maradj itt, — parancsolta Philammonnak; — és ha kijön az utcára, figyelmeztessd. Fogd meg a lovai zabláját és ne engedd tovább menni. Én tíz perc múlva itt leszek a segítséggel.

Aben-Ezra egyenesen a múzeum kertjébe szaladt, melynek túlsó végén több ajtó és kapu nyílt a prefektus házába. Lihegve ért oda az első kapuhoz: be volt zárva, és belülről eltorlaszolta!... Szaladt a másikhoz, harmadikhoz: mind épp úgy be voltak zárva és eltorlaszolta!

Raphael iszonyodva állt meg egy pillanatra. Most már világosan látta, hogy mi következik: Orestes tudott az összeesküvésről s féltvén a bőrét, bezárkózott palotájába és veszni hagyta Hypatiát.

Örjögő düh fogta el erre a gondolatra. Tudta, hogy a múzeum felső emeletén volt egy szűk folyosó, mely a prefektus lakásába vezetett. Fölrohant oda és szilajon döngetni, rugdálni kezdte az ajtót, de senki se felelt s a szilárd vasajtó meg se rendült. Most hová menjen és mit tegyen? A lélekzete elállt, a torka összeszorult és száraz volt, mint a pergamen. Bódultan támolygott egyik folyosóról a másikra, míg egyszer csak kitámolygott a széles erkélyre.

— Ha! Mi ez ott alant? Miféle zaj?

Ezer meg ezer emberfej hömpölygött, hullámozott az utcán s a tömérdek torokból szilaj üvöltés tört föl az égbe: «Jézus és Szűz Mária!» A Cyrill vérebei elszabadultak láncaikról és megragadták áldozatukat. Raphael visszatántorodott az erkélyről s aztán lerohant a lépcsőkön és futott, futott ész nélkül, örjögve, de hogy merre és hová, se akkor nem tudta, se később soha, mind a halála napjáig.

*

Philammon hűségesen ott maradt a helyén, ahová Raphael rendelte és izgatottan várta az ígért segítséget. Félóra telt el, de Raphael nem jött és Philammon kétségbeesve gondolt arra, hogy hátha a zsidó is áruló. Szemben azzal a kapúval, hol Hypatiának be kellett mennie a múzeumba, kis szűk útca nyílt s ebben az utcában egyre gyülekeztek az emberek. Lassankint egész tömeg verődött össze ottan s mögöttük ki tudja, hányan álltak még, akiket Philammon nem láthatott.

— Mit akartak ezek? És kit vártak?

A főút végében, a múzeumtól oldalt, a gyönyörű Kelemen-bazilika előtt is ácsorgott néhány száz főnyi csoport s Philammon szívzorongva vette észre, hogy mindnyájan arra felé tekintgetnek, amerről Hypatiának jönnie kell. Talán

NAGY CONSTANTINUS EMLÉKOSZLOPÁNAK MARADVÁNYA KONSTANTINÁPOLYBAN.

öt lesik? És a zsidó csak nem jött a segítséggel!

Most egyszerre kocsirobogást hallott. Ez a Hypatia kocsija! Az utcában is meghallhatták a kocsirobogást, mert egyszerre eltűntek az emberek s a templom előtti téren is mintha oszladozott volna a tömeg. A következő percben ott volt a koesi Philammon előtt. Az ifjú előugrott és megrántván a lovai zabláját, megállította a kocsit.

— Ne menj tovább! — könyörgött Hypatiának, aki büszkén fölállt kocsijában és megvetéssel nézett le rá. — Ne menj tovább, a veszedbe rohansz!

— Hajts! — parancsolta Hypatia a kocsisának.

A szerezsen végig vágott a lovakon, melyek nem lévén ostorhoz szokva, roppant ugrással szöktek előre és úgy elragadták a kocsit, hogy Philammon is csaknem elgázolták. Philammon iszonyú sikoltással rohant utánuk, hogy még egyszer megállítsa a kocsit, de már késő volt.

Vad ordítással tört elő a fanatikus tömeg a szük mellékutcából, áradatként fogta körül a

DIANA BRONZ-SZOBRA (LYONBAN).

kocsit és lerántotta róla Hypatiát. Egy szempillantásban eltűnt a szerencsétlen leány üldözői tömegében és Philammon, aki minden erejét megfeszítette, hogy a közelébe juthasson, még azt se látta, hogy hová lett Hypatia.

De ami nem sikerült neki, sikerült egy nála sokkalta gyöngébbnek: a kis portásnak. Eudaimon utat tört magának imádott úrasszonyáig s a késével, fogaival, körmeivel tépte, marcangolta a fanatikus gyilkosokat, míg csak le nem ütöttek és föl nem rúgták, mint a veszett ebet.

Hypatiát pedig tovább hurcolták, egyenesen a Kelemen-bazilikába, Isten színe elé. Philammon iszonyodva tántorodott vissza. Szemben, a főoltáron, óriási feszületről nézett le Isten fia, a szelíd Megváltó a véres jelenetre. Hypatia kirántotta magát egy pillanatra vad üldözői kezéből s egész magasságában kiegyenesedve, büsz-

kén, de félelem nélkül, sőt megvetéssel nézett az üvöltő tömegre, mely a vére szomjazott. Egyetlen ugrással fönt termett az oltár lépesőjén és egyik kezével összefogván szétbomlott arany haját, a másikkal fölmutatott a keresztre feszített Megváltóra, mintha ennek a nevében akarta volna mérsékleltre inteni a dühöngőket.

A közelében állók meghökkentek, de hátulról egyre szilajabban hangzott a féktelen ordítás:

— Üssétek le a pogány Dianát! Tépjétek darabokra! Pogány, pogány! Diana! Üssétek le a pogányt!

(Folyt. köv.)

UPSALA.

Utirajz. Írta Vértesi Károly.

Boldogemlékü jogtanárom, a nagynevű Pauler Tivadar, előadás közben elmélettel fűszerezvén a gyakorlati oktatást, többször emlegette Upsalát. Különös szeretettel viseltetett az upsalai híres egyetem és a neves, maguk erejéből, átható fényükkel érvényesülni tudó tanárai, a svéd szellemi élet munkásai iránt. Visszavetve pillantásunkat néhány századra, nálunk is tudatossá vált az upsalai egyetem hírneve és tanárai tehetségének a gazdagsága. Magyar ifjak beállítottak a svéd nemzeti művelődésének Pantheonjába, tudományt szerezni, táplálékot a léleknek. A svéd nők — mindinkább oltogatván a tüzet a házi tűzhelyeken — harminc év óta látogatják rendes tanulókként az egyetemi előadásokat, melyekről egyetemes jóhírek szólnak. Vágytam Upsalába kirándulni, az ottani világ szellemi életébe bepillantani.

A svéd fővárosból két óra alatt jutunk oda vasúton. Mondják, szebb az útja a sok ágra oszló Mälár-tavon és a bele torkolló Fyrisán folyócskán. Láthattuk volna útközben az egykor híres ósvárost Siktunát, mely most aláhanyatlott. Jelen esetben is az idővel gyült meg bajunk, fukarkodnunk kell azzal utazáson, mikor ezernyi látnivaló kínálkozik, érdekesnél érdekesebb dolog.

A rónaföldön már messziről látszik a remek dómnak, pirosra festett házak fölött égbe nyúló, kettős tornya. Megérkezve, ezt nézem meg legelőször, nemcsak azért, mert Svédországnak ez a legszebb és legnagyobb temploma, hanem azért is, mert újabban rokokó ízlésben száz méternyi magasságban épült tornyai, teljes összhangba kerültek a francia ízléssel francia építőmester által épített templommal. Azért is nevezetes ez a hely, a melyen állunk, mert — a pokolbeli istenségek-ről nem szólva — a kereszténység itt győzedelmeskedett Odin, Thor, Frigga skandináv hamis istenekén, ezeknek bévül aranynyal bevont, kívül arany láncsal díszített temploma helyén, — hol a pogány papok eldözsölték a hívők által hozott áldozatot — állítottatott fel az első keresztény templom, melyben a hívők áldoztak. A jeruzsálemi főtemplom kárpitja meghasadván, új világ tárult az emberiség elé, a kereszténységgel új jogrend

keletkezett. Mikor jött a fény, a sötétségnek oszlania kellett. Szeretlen az a világosság, mely akkor támad, mikor villám hasítja az eget. Nagy az a fény, mellyel megvilágította Krisztus a sötétség országait, a fény messze ide fel is eljutott. Mint felhőszakadásra, mely erővel robbant alá s mindeneket tisztít, úgy söprödték el a pogány istenek, mire az emberi vad szokások is megszűntek.

Sokáig épült, 1260-tól 1435-ig. Azóta ötödfélszáz év múlt el és a nagytemplom kötömege világosabb színnel ékeskedik, mint a szevillai Girárdóé, vagy a toledói katedralisé. Igaz, ezek valamivel öregebbek, de az éjszakvidéki fagyos időjárás jobban viseli meg a követ. A toronyból látjuk a hosszú, egyenes csapású utcákat, kis távlatban a városvégi házikón túl, Gamla (vagyis ó) Upsalát, ahol a régi svéd királyok felállították trónjukat; mellette egysorban a három kúpos hegy, gyenge földingásnak hullámai az upsalai síkságból föl-emelkedve, ahol meghalt a régi három skandináv isten, mikor a kereszt szent Asnagarius által emelve, az általuk uralt földön föltetszett.

A templom belsejében 24 nagy oszlop emeli a boltozatot, alkotja a négy kisebb és az egy kereszthajót. Méltó istenháza, három* szentnek a tiszteletére szentelve. Benne minden művészi, nagy mesterek dolgai. Szent Erik király, a svéd védszentjének a hamvai oltár mellett ezüst koporsóban.

Svédország kitünőségei között halálos csendben nyugszik a híres Linné Károly; (1707—1778) álmodik a fáiról és virágairól, amelyeket legnagyobb rendbe hozott, itt hagyott. Egyszerű sírfelirata ez: «Carolo a Linné Botanicorum Principi, Amici et Discipuli». Délebben sokkalta több a virág, még délebben a pálmák kiterjedt birodalma, erősebb az illat, égőbbek a színek, mégis éjszakvidéki ember vetett nagyobb ügyet a növényországra. Ez a sirüreg amely előtt állunk, Linnének csak a testi alakját, haló porát zárja magába, szelleme él a halhatatlanság országában.

A templomból kijövet, fehérsapkás, sárga karkardás egyetemi polgárok barátságosan köszöntenek, többféle nyelven kezdvén a megszólítást. Maradtunk a németnél, melyből eltérőleg kiveszem a magyar nyelvben előforduló «a» hangot. Nehány barátságos órát velök töltve, meggyőződéssé érlelődött bennem, hogy az itteni Alma Mater fiai komoly, szerény, szorgalmatosak, helyes a világfelfogásuk, életnyilvánulásuk. Ívó tornáik nincsenek, tomboló ujjongással iszogató német diákok módjára afféle iddogáló társulatkat sem szerveznek, pengék összeszikráztatásá-

Szent Erik, szent Lőrinc, szent Olaf.

val az elégtételvévés módját sem tanulják, gyakorolják. Nagyobbra vágnak, az itteni közéletnek a lüktető szívet képezik; hivalkodás nélkül mérv- és irányadók. Társadalmat vezet az egyesületük. Mindenesetre jobb út ez a boldogulás felé és nem térnek le a pályán. Náluk nélkül nem történik semmi sem. Zászlóhordozók. Énekelni szeretnek, hallom róluk, hogy iskolázott a hangjuk. Számuk mintegy kétezer. Legnagyobb részük tudománysszomjas, a szabályszerű tehetség is törekvő.

Ezt egy tanár mondta, akinek úglátszott, nem volt kenyeré a dicsekvés. Szóba kerülvén ami szép fővárosunk Budapest, mely a világvárosok színvonalához gyors léptekkel közeledik, a kultura gyermekei előbb elképedtek, azután mondta az egyik heveskedő ifjú, hogy ismeri par

AZ UPSALAI VÁR.

renommée, végre kíváncsi érdeklődéssel kérdezgetek fölele, mintha Ázsia végvára lenne.

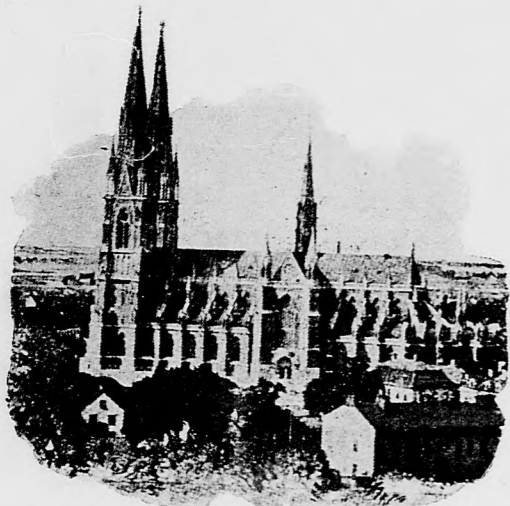
Tudván mi szándékban vagyunk, bemutattak az élete delén túl levő egyetemi rektornak és a száz közül néhány a szünidőt itthon töltő, hasonlókép hajlott tanárnak. Mély a tekintetük, fegyelmzett a vonásuk. Az idegemészti munkában, a csillagok felé való útjában megrokkant az egyik erősen kopasz, nyugdíjbavalónak, azt hiszem pislog már az elméje. Emberrom. Sok esztendő öregedett. Szíves készség kalauzolt az egyetem nagy épületében. Kettő is van. A régi Gusztavianum (II. Gusztáv Adolf) és a modern új építkezés, korunk minden vívmányával. Eppen tiz esztendeje, hogy elkészült, minden hiányzót megadva.

Az 1477-ben alapított, s a neveztem király által bőségesen javadalmazott egyetem, tartja régi jó hírnevét, kohójában fejleszt. A nagy svéd király maga is történetíró volt, alkotásokat hagyott maga után, melyeket Svédországban jártunkban itt is, ott is fölleltünk. II. Oszkár, a

jelenleg uralkodó svéd király itt tanulmányozta a hadtörténetet és a tengerészeti szaktárgyakat. Jobb, hogy az egyetem nincs a fővárosban, annak zaja, kínáló ezer életöröme, elvonná a tanuló ifjúság figyelmét. Így komolyabban láthat élet-pályájának alapvetéséhez.

Pompás aula, tágas tanterem, világító gömbök nagyobb számmal, melyek téleente csak dél-előtti 10-től, délutáni 3-ig nem, máskor mindig égnek az előadások alatt. Upsalában későn virrad, korán száll le az este és az éj. Hosszú a tél, rövid a nyár, sokáig lombhullajtottak a fák. A díszterem akusztikáját igen jónak mondják. Svédországban az ünnepek többnyire énekekkel járván, örülhetnek annak a tanulóknak.

A Carolina rediviváról nevezett könyvtár — 250.000 kötetből áll. Rengeteg anyaga, bőséges forrása a tudománynak van a könyvekben az

AZ UPSALAI SZÉKESEGYHÁZ.]

értelem fegyelmével összehordva, kritikai tülekedés bizonyára nem hiányzik. Ránca szedik homlokukat a tanulmányozók. Szőre-szálára hagsogadják a tudományt, az olthatatlan tudásvágyban megörlik a tehetséget. Azon alkalommal is sokan buvárkodtak a könyvesházban, körmöltek görbe háttal, jegyeztek, a betűktől félig megvakultak. Vajon, agyvelejük folyton működésével bölcsé válnak-e? Vajon, fogják-e tudni az elméletnek gyakorlattá változtatását?

Elsőnek mutatták be a könyvtár díszét, kincsét, a híres Codex argentinust. Stockholmban láttuk az aureust. Az a tömör, ezüst táblás, ezüstös betűkkel is teleirt szentirási aranykönyv, melyet 1648-ban Prágában szereztek zsákmányul, az Evangeliumok fordítása gót nyelven — s mint ilyen, a gót nyelv egyik ritka emléke. A II. században Ulphilas püspöktől való, aki később upsalai érsek lett.

Mutatják emellett Luther és Melancthon szeljegyzett Bibliáját, mind a két reformátor öreg-

betűs aláírását. Az előbbi ép, az utóbbi sértett állapotban van.

Ahol jórőgen bár, de véres emberáldozatot mutattak be a pogány isteneknek, nem is egyet, kilencet egyszerre, engesztelésül ha kellett, királyt is, ott most a keresztény tudomány világossága terjeszti a civilizációt.

Svédországban senki sem lehet pap, orvos, ügyvéd anélkül, hogy Upsalában vagy Lundban, tehát az egyetemen erre nézve képesítést nyert volna.

A svédek a legműveltebb nemzetekkel kibírják a versenyt, nagyon sok közöttük az iskolavégzett ember. A tudomány minden ágában vannak jeleseik, akik gondolkodásban és érzésben az átlagból kiemelkedvén, maguknak kitűnő nevet vívtak ki. Komoly tudósai eszmekeltése, alkotó ereje híres, szárnyakkal tudták ellátni a gondolatot. Az 53 elemből szerencsés előtöréssel 19-et a svédek fedeztek föl, részben fogtak igába. Sok titkos kapút lehet az elemekkel kinyitni a természet országában és más találmányokhoz is elvezetnek azok. Ami előbb csodaszamba ment, annak rejtelmes titkát szétszálta a fizika. Nincs már többé égijel, a tudomány legyőzi a babonát. Csak az a kár, hogy hinni könnyebb, mint az ismereteket megszerezni. Cronstedt a nikkelt találja fel, Linné a svéd gyógyítótornaszat elveit állapítja meg. Tegnér eszméket érlelve, a lelkekben gyújtogatva a gondolatnak szárnyat adva, költészetben szerez világhírt. Előretörékvő, sokoldalú, nagytanultságú emberek, nagy mozgató erők, kiket serkent az alkotási vágy és már fiatalon jut nekik dicsőség osztályrészl. Egyik-másik hideg ész, a tudomány feje, a korszellem fuvallatát fölismerve, utakat tör, kérdéseket tesz fel, melyek más kérdéseket tolnak elő. Többen életbevágó alkotásokon izzadnak. Ezekhez járúlnak a munka és siker másik, többi osztályosai, akik növelvén az eszméket, gyakorlattal földvén az elméletet, szereztek érdemeket, a dicsőség kisebb fényében sűtkérezve találtak ünneplést.

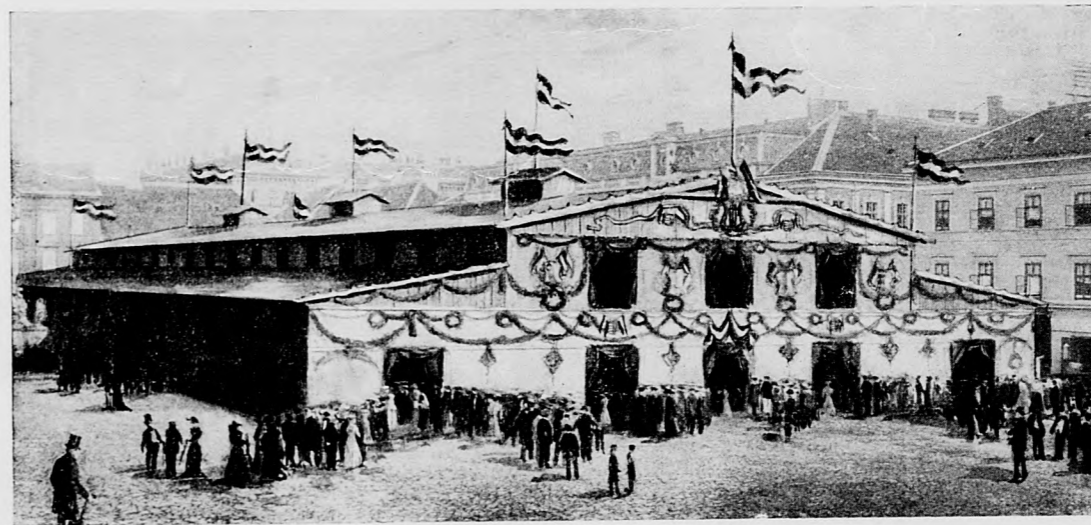
Láttuk Linné öreguras arcképét. Nem olvastuk ki a vonásokból, hogy ő az egyetem legnagyobb csillaga. Nagy becsben tartják emléket. A botanikus kertben, virágok között állították fel a fűvészet királyának szobrát. Elmondhatjuk, aki előkorában virágokkal társalkodott, halókorában élővirág-koszorúja van.

Fáradtságos tanulással járt egykor Linnének a rengeteg tudással megállapított rendszere a pécsi diákoknál. Majer Mária volt a növénytanból tanárunk a hatvanas évek legelején. Afféle második Linné volt. Növénytan ismereteinél fogva több külföldi és belföldi tudós-társaságnak lett a jeles tagja. Azért említem előbb a külföldi tudós-társaságot, mert nálunk gyakran történik meg az az anomália, hogy jeleseink csak akkor tűnnek fel itthon, mikor a külföldön őket már fölfedezték — nekünk. Visszatérve kitűnő tanárunkra, a zircieknek kiváló szerzettagjára,

bizony ő bevágta velünk az egyes rendszereknek az összes botanikus neveit. Sorban kellett azokat elmondani, de gyorsan ám, szinte hadarni, mert különben mindjárt megkaptuk a gyors egymásutánban kétszer is hangoztatott «kutya gyiák» címet azzal a toldalékkal, hogy «már megint nem tanult semmit». Szekundák dacára azonban, aki botanizált és sokat tudott felmutatni az előirt vastagabb papíron, a préselt száritott virágok révén eminens lett. A botanikus nevek a főből elrepültek, a növénygyűjteményből egy beragasztott lap sem maradt, de a híres tanárnak az emléke az megmaradt. A régóta aranymisés öreg úr most is él még nyugalomban a zirci szerzetházban. Lehet már közel száz esztendő. Upsalában, Linné városában azzal

vértől való iszonyattal és izgalom kapott a lelkületébe, úgy hogy a keményebb szívek dobogása is megakadt. A királyok között is akadt egy vad (XIV. Erik), aki maga bizonyította be az uralkodásra való képtelenségét. Rettenetes álmálásokkal gyötört örült volt. Szelleme elhomályosodásával, rémképek által nyugtalanítva, a saját múltja által kergetve, vad könyörtelenségben kedve telt az emberi vérpatak folyásának nézésében. Feljajdult az ország és a megrettent lelkekből növekvő rémület nyilallott a boltozatos szobák végéig, rémüldözve száguldott az izgalom, mely az arcokból elkergette a vért, mikor fölépelt a félelemérzet.

Az upsalai kirándulás tapasztalatokban gazdag volt. Derült idő kedvezett. Az itteni klíma nyári

A TEMESVÁRI DALVERSENY-CSARNOK.

emlékeztem meg róla, hogy az Isten éltesse őt még sokáig, aki Linnét olyan sokszor emlegette.

Magaslaton, a negyedik száz éves, negyedik méter vastag falakkal bíró, mindkét szélén kupornyokkal emelkedő upsalai kastélyt végesnapi szempontból csak futólagosan néztem meg. Egyszer a tűz, másszor a csapkodó víz tette ütött, kopottá, a szél, mely állandó tanyát vert benne szaggatja tetejét, bontogatja egészét. Mint valamely öreg ember gubbaszkodik, aki nem bír még kiműlni. Nem állja sokáig az idők viszontagságát, félig már rom, kísérteties némaság lakozik benne, pedig valamikor szép világot látott. Királyok is lakták, folyt benne az udvari élet öröme, virágzott a tányérnyalás mestersége, mikor környékén halálra kergették a vadat, a vezetéjükön szűkülő vadászaktyúk eleresztve, izgató, testedző, fárasztó vadászatban fölverték a tájék nyugalomát. Máskor, rémhírre, megállt a vér az ereken, betelt a kastély félelemmel,

legmérséklete szervezetünkre jó hatással volt, de azért biztos vagyok benne, hogy soha se látom többé Upsalát.

A MAGYAR DAL DIADALA.

Az idei temesvári dal-verseny ünnepének alkalmából.

Augusztus utolsó hetében fényes nagy ünnep volt Temesvárott, a délvidéknek legszebb és legműveltebb városában. Az ünnepély lefolyásáról közzétett tudósítások beszámoltak az ünnep fényéről, a magasztos hangulatról, mely a résztvevők szívét eltöltötte, beszámoltak arról a nagy vendégszeretetről, melyben Temesvár az odaözönlő magyar dalosokat részesítette. Nekünk ez az ünnep az ő nagy erkölcsi sikerével kimondhatatlanul jól esett. Jól esett azért, mert újra tanúságot tett arról, hogy van bennünk is

érezek az egyesületek iránt, holott ezt eddig sokan kétségbe vonták; no meg azért, hogy a magyar dal diadala volt az; szép és fényes diadal, mely sem irigyet nem támasztott, sem ellenséget nem szerzett nekünk, hanem annál több jó barátot. A magyar dalnak ezeréves történetünkben igen fontos szerep jutott; voltak idők, mikor csak a dal volt egyetlen eszközünk arra, hogy a szívünkben meggyült sok keserűségnek kifejezést adjunk. A háborúk zajában, a kimondhatatlan nyomorúságok közepett a múzsa kesergett, biztatott, reménykedett, vigasztalt. A magyar dal mindig leghívebb kifejezője volt a nemzet közérületének. A magyar faj legjellemzőbb vonásait a magyar dal őrizte meg: a játszi, negédes, magát kellett jókedvtől a lelkesedés viharáig, a kétségbeesés rémes átkáig minden benne volt a magyar dalban.

Jussanak eszünkbe a kuruc-idők siralmi, az elnyomatás korának elfojtott keservei s kérdezzük: vajjon láthatnók-e oly tisztán ezeknek az időknek a képét, átéreznők-e hangulatát, ha a dalok nem beszélnének, ha a kor szívének dobbanását nem hallanók.

A magyar dal századokon át a népek egyetlen kincse volt; a műveltebb osztályok időről-időre a divatos áramlatoknak hódoltak s vajmi ritkán akadt olyan, aki észrevette volna, hogy a népben is van hajlandóság a költészetre, hogy a nép nyelve is alkalmas arra, hogy szelíd, nemes, mély és igaz érzelmeket fejezzon ki. De eljött az idő, mikor észrevették, mikor sürgető szükségé vált, hogy ezeket a dalokat, költeményeket összegyűjtsék. Eljött az ideje, mert el kellett a természet örök törvénye szerint jönnie, hogy a magyar dal divatba jöjjön, a nemzeti érzés egészen áthassa a nemzetet. És ettől az időtől kezdve megindult hódító körútjára a magyar dal.

A Nemzeti- és Népszínház ezelőtt huszonöt-harminc esztendővel igazi temploma volt a hazaszeretnek. Istentől ihletett művészek és művésznők a magyar szó s főleg a magyar dal igéző hatalmával hódítottak egész nemzedékeket. A dal meglágyította a szíveket, hajlóvá tette felénk, előkészítette a szeretetnek a talaját.

Ahol az emberek énekelnek, ott elalszik a harag, az indulatnak fölgerjedése megszeli. Ember közelebb férkőzik az emberhez: a dal egyesít különböző egyéneket, a dal nemessé tesz, fogékonyra a szenvedők iránt. A magyar dal tüze, méla bánata, ki-kitörő, csapongó jókedve, szilajsága és ereje közömbösen nem

hagyja még azt sem, kinek vére, érzelmi világa a mienkkel homlokegyenest ellenkezik.

Ezért tartom én olyan nagy és fontos dolognak azt, hogy az országos dalverseny az idén Temesvárott oly fényesen sikerült. Ezért dicsérem én azokat a lelkes embereket, akik a magyar daltársulatok összetartásán, összetoborzásán, korszerű fejlesztésén olyan önzetlenül fáradoznak.

Vajha szerte a hazában mindenütt fölhangzanék a magyar dalnak édes újjongása, megható szomorúsága. Ezek a dalok volnának az erős kapcsolatok, amelyek a milliók szívét maradandóan összekötnék.

G. M.

A DEBRECENI ZENDELŐK. I

Kronikás történet a régi diák-életből. Irta Oláh Gábor.

Éppen déli tizenkettőt vert a debreceni csonka verestorony lábán álló harangja, mikor nagytiszteletű Szokolai István uram, a kálvinisták főiskolájának ez esztendei «mestere» és rektora, önmagából kikelve rohant ki a kollégium kapuján. A tiszteletreméltó férfiú annyira fel volt indulva, hogy a kapu három lépcsőjét egyszerre lépte át.

Szokolai uram arca veres színben és haragos kék színben játszott, amint nagy léptekkel eldübörgött a templom előtt. Zsebkezdőjét kezében szorongatta, össze-vissza morzsolva végtelen felindulásában.

— Diu immortales! Scandalum! Violentia! — hörögte. — Ezt szárazon el nem viszik kendtek, domine senior et contrascriba! Nem, ha belehalok sem! Ó, rettentő! Irtózat! Kolosszális! Így banni az előljárókkal! Megkeserülöd ezt, amice! ha sárkánytejet szoptál is Baranyában!

És megtörülte arcát, mert verejtéktől gyöngyözött.

Szokolai uram a piacon törtetett keresztül. Szemlátomást a városháza felé igyekezett.

Éppen Szent-Mihály napi vásár volt Debrecenben. A hajdúságnak amennyi apró-cseprő falva, kisebb-nagyobb városa, az mind olyan most odahaza, mint az üres méhkas; itt rajlik, zibong, kavarog, mulat, káromkodik a népe Debrecenben. A debreceni «szabadság» nagyobb ünnep vala akkortájt, mint a sátoros ünnepek; mert nemcsak egy megye, nem is egy ország, hanem két ország, sőt három ország találkozott ezen a homokos talajon! Erdélyország is ide

szívódott, Bolgárországból itt vonultak át a rakodmányos szekerek. Aki a debreceni szabadságon egy kajla cseréppipát vett, oda nem adta volna három másféle tajtékért. Olyan becse volt.

Az egész piac, ez a hosszú homoktenger, szekerektől hemzsegett. Ott csikorgott a trenségi tótok teknős szekere, az erdélyi mőcök dézsás alkotmánya; vágta az istenadta jó homokot a nyiregyházai ötös nemesek sárkányparipája.

parasztok olyan bolondul csavarogtak a nagy szárazföldi hid mentén, mely a piacon végignyújtózkodott, hogy a nagytiszteletű úrnak hol jobbra, hol balra, hol előre, hol meg hátra kellett sodródnia, ha azt nem akarta, hogy valamelyik zsiroshajú bunyik megrakott alkalmatossága alá penderitse. Még így is tógájába akadt egy szabolesi atyafi szekere a rúdja. Szokolai uram öklével nagyot csapott a rudas orrára, a szegény pára megbokrosodott, neki fartolta a

A KOSSUTH-SZOBOR ALMÁDIBAN.

Micsoda lovak fordultak meg akkor Debrecenben! A pókhasú civisek a kapuk alól falták apró forgó szemekkel a nem mindennapi látványosságot; őket viszont az idegenek vették szemügyre, fejesóválva mondogatva: «Mégis csak fene egy por ez a debreceni por! Hizlalja az embernek fiát.»

El is terjedt országszerte a hír, hogy a debreceni por nem is por, hanem a hizásnak kvintessenciája.

Ebbe a zürzavaros világba csapódott bele Szokolai uram, évődve névtelen haragjában. Szaporán akart menni, de azok a bakafántos

szekeret egy természetes kofa sátorának; két kosár jó duráncai szilva kifordult, az asszony is neki eresztette egészséges torka harsonáját, összeremtette az atyafinak még hetvenediziglen születendő familiáját is.

A vásári nép nevette az esetet. Szokolai uram nyakába kapta a lábát s még gyorsabban iramlott előre; iszonyúan bosszankodva, hogy a kalamajkát egy vásott deák a túlsó oldalról «guberálta» isteni nagy meglepéssel. Az az impoztor estére bekürtöli a cétusokat. Tekintélyét apasztja már ez is. Nem kár volna azt a pernahajdert carcerbe dugatni; hogy merészli

nyitott szemekkel nézni egy iskolamester bal-lépéseit?! Meg kéne csapadni!

Ekkorára a városháza elébe ért a nagytiszteletű úr. Egy kicsit kifújta magát. Aztán aló! be a kapún, egyenest a város bírása, tekintetes Kerekes Mihály uram ajtajának tartott. Még egyszer átvillantotta fejében az egész violentiát, meghúzó-gatta dókáját, egyet köhintett és kopogtatott a bíró ajtaján.

Míg Szokolai uramat így a városházába sarkantyúta haragja, azalatt a kollégiumban nagy felfordulás esett.

Zúg az egész tágas szerdék. A cétusok ajtaját kicsapják, becsapják; bikahangok bömbölnek végig a folyosón. A kisebb istenbogarai, a «dár-dások» hanyathomlok lohajtanak egyik részből a másikba. Ők az öregebbek követői. Füstölnek a nyitott ablakok, jelezve, hogy odabent pokoli módon fűtenek a lapos pipákba.

Az iskola baloldalán van a legnagyobb zaj. A szenior cétusa a darázsészek. A bezárt ajtón kívül egy pofók legény áll, szörnyű gerundiumot rengetve jobbában. Balja brugót markol, melyet füladáig gyömöszöl magába, hogy csak úgy merednek a szemei. Ez a «vigil», az ór. Aki be akar jutni szenior uramékhoz, először ezen az órön kell átgázolnia. Ez pedig az apja lelkét is visszalógatja, ha nem «benfentes és hivatalos személyiség». Így van kiadva neki az ordé.

Odabent a pipafüsttől nem látják egymást az emberek s egymás hangjától nem hallják a magok hangját. Mindenki beszél, gesztikulál, hallgatni senki sem ér rá. A kis szoba jele van fekete szőrű emberekkel. Mert mind levetette felső zöld tógáját, melyet nagyságos I. Rákóczi György fejedelem szabott meg, még 1624-ben, a debreceni deákoknak, Bethlen Gábor egyenes megbízására. Bokáig érő kaptos fekete dolmány simúl csak rájuk, az is végig ki van gombolva, lévén pokoli hőség. A «tököfőket» is ágyra csapták; ott búsulnak a dikón a nyestes sinkók, kurucbéli hosszú magyar süvegek, tetejükön kihajló zöld foszlánnyal.

A debreceni főiskolában ez időtájt, a tizen-hetedik század közepén, szigorúan tiltották a magyarul való beszélgetést. Tömlőc-büntetés terhe alatt nem volt szabad magyarul csacsogni. Így jöhettek csakis bele a folyékony latin társalgásba, előadásba. Hanem itt a füstfelhők közepében magyarul zúgott minden torok. Ha már zendülés, hát legyen magyar zendülés!

Zendülés?

Igen. A kollégiumi ifjúság összeesküdött. Ezek a mennydörgő alakok «seditiosus» (lázádo) személyek! Ezeknek a haragja elől futott nagytiszteletű Szokolai uram.

Az asztalfőnél áll egy barna fiú; megtermett, baromi gyerek. Agyas-fejes, hatmarkos legény. Baranyából került ide; Marozsán Gergelynek hívják. Ez idő szerint a kollégium szeniora, «öreg Isten», ahogy mondják, veri az összetintázott tölgyfa asztalt és bömböl, mint Behemót:

— Megmondtam a nagytiszteletű mester úrnak, hogy a deákság alkotmányos jogaiba senkit sem engedhetünk belekaparászni!

— Helyes! — zúgja a had.

— Tizedik esztendeje múlt, hogy a schola küszöbét taposom; csak tudom tán, mit szabad, mit nem szabad!

— Most jön ide, máris nyakunkra akar hágni! Hohó, nem oda Buda! — sivitja Csalánosi, a contrascriba.

— Mit mondtál még neki, Gergő? — kérdi a kis mitugrász Csehi.

— Mit mondtam? Azt mondtam, hogy engedelmet instálok, uram, de a cétusok vizsgálata egyesegyedül az én körömbé vág. Majd esztendő zártakor tessék felülvizsgálni! Addig én vagyok a felelős. Nem engedek senkit a kezem alá babrálni, különösen nem homo novus-t! (Új embert.)

— Megmondtad neki! — kacagja a kis akasztó-fáravaló Csehi.

— De még valami mást is odadörzsöltél az orra alá, — szutyongatja a nagyorrú Kadas.

— Igen. Megtaláltam neki mondani azt is, hogy bizony jobb volna, ha az adósságával törődnek domine illustrissime! Mert a hal is elmerül, ha követ kötnek a nyakába.

— Setit! — nyerítette Kisvárdai, akinek ez volt a szavajárása, valahányszor valami kényes dolog került a padkára. Kuncogott hozzá a pipa-csutora mellől.

— Konziliumot keritenek a nyakunkba! — pöfékelt egy hétrébás nemes ifjú.

— Keritsenek! — zúgott Marozsán. — De ide be nem teszi lábát domine Szokolai, míg én viselem a szeniori süveget! Nem ide!

— Hátha megostromolnak?

— Védjük magunkat körömszakadásig! — volt a felelet. Asztaldöngetve helyeselte mind.

Marozsán kinyitja az ajtót s kikiált a vigilnek:

— Suba!

A pofók Suba beperdül.

— Hány fegyverünk van, Janosi?

— Hét! — jelenti az ór.

— Mehetsz!

Suba Jancsi újra elfoglalja helyét. Bent pedig folyik tovább a tanácskozás.

A scholabeli ifjúság megharagudott egy tanárjára, összeakasztott vele; ennyi volt a dologban. Szokolai István uramat ez esztendőben (1648-ban) választották rektorra. Nem igen ismerhette a fiatalság eszejárását. Amellett kegyetlen, büszke ember volt. Azt gondolta, hogy ha egyet kiált, összereszket az egész cétus. De nem úgy esett ám! Marozsán Gergő még nagyobb kiáltott, mint a nagytiszteletű úr, akinek — mellesleg mondva — nagy adósság töri vala vállát s ezt tudta az egész város, hát az ifjúság hogyné tudta volna! És ez a bolond Marozsán gyerek azt találta szemébe vágni: «jobb volna, ha az adósságával törődnek domine illustrissime!»

Szokolai egyre gánoszkodott a szenior munkájában; meg-megvágta Gergőt egy-egy hamis szóval; ez csavargatta a baranyai legény orrát. Ma aztán kipattant a szikra, a szalma lángot fogott. Tűzbe is borult egyszerre minden. Az egész kollégium természetesen a Marozsáné pártján volt; haragudtak a fenhéjazó Szokolaira. Mert nagyon erősen lobogott ebben a debreceni ifjúságban a szabadság szeretete mindenha. Nem lehetett nyakára tűlni, mert mindig lelökte a vakmerősködőt, hogy nyaka szegült. Ilyenformán járt Szokolai uram is, akit különben a nagyságos fejedelem, Rákóczi György tángált állandó fizetéssel.

Marozsán az imént fegyverekről beszélt. Hát ezt hogy értsük? Úgy, hogy a debreceni deákok abban az időben szerettek fegyverben járni. Azt tartották bizonyára, hogy: «hol nem győzes okkal: bátran vágj közbe botokkal!» De a gerundiumot csak tüzesetekben használták. Volt nekik kovás puskájok, görbe szabályok. Verekedni is szoktak a fejedelmek seregében, mikor vérmesebb vezetők álltak élükön. Békeidőben pedig ágyderékban, vagy a kémény kürtőjében tartották a rozsdás ölszerszámokat, hogy ha kell, kéznél legyenek.

Most hát ezeket is mozgósították.

Délutáni három órára minden fegyver ott ágaskodott a szeniori szobában. A deákság szörnyű izgalomban hullámzott egyik oldalról a másikba. Vásáros hét volt, órákat nem tartottak a mesterek. A verestoronybeli öreg Rákóczi-

harang olyan fenyegetve zúgta a hármat: «Bumm—megölöm—bömm».

Ezalatt Szokolai uram felverte nyugodalmából Kerekes Mihály bíró uramat, bejelentve a tanácsnak e hallatlan kázust. A városi tanács volt ugyanis az iskolabeli mesterek főpátrónusa.

Kerekes uram végighallgatván a panaszt, megnyugtatta a rektort, hogy példás eljárás fogatosítódik a rebellisek ügyében.

Az országos vásár alkalmával éppen bevetődött Debrecenbe Váci András esperes uram is, több prédikátorod magával. A bíró jönnek látta, hogy ezekkel is tudassa a dolgot. Jávor nevű hajdúját még aznap el is szalajtotta esperes uraimékhoz, hogy a ránkvirradó keddi napra méltóztassanak fölfáradni a városház tanács-termebe, ilyen meg ilyen ügyben. Ez történt hétfőn délben.

Fölvirrad a másnap.

A gyűlés tíz órára volt kitézve, délelőtt.

Jávor hajdú, sok tenni-vennivalója akadván, tizenkét esztendő kis leányát, Mariskát förendelte jókor reggel a tanácssterembe, hogy a zöld posztót porolja le, töltsön tintát a kalamárisokba, szóval hozza rendbe egy kicsit a nagy termet.

A kis lány értett már a dologhoz, nem most csinálja először.

Éppen javában üti-veri a hosszú asztal zöld posztóját, mikor csak azt hallja a háta megett, hogy: «Mariska!»

Hátranéz, hát — uramfia! — majd ledobban, mikor Suba Jancsi pofók képét meglátja az ajtónyíláson.

(Folyt. köv.)

Képek háziállataink életéből.

3. A ló.

A ló őshazája az Eufrat termékeny síksága. Őse a vadló. Az ember a lovat, mint kitűnő, hű szolgát, már az őskorban társául választotta, kiváló szeretettel gondozta s valamennyi állat közt elsőbbséget biztosított számára. És nem ok nélkül, mert egy állat sem egyesíti magában a szelidséget és erőt, az engedelmisséget és hűséget, az emberhez való ragaszkodást és tanulékonyt oly mértékben, mint a ló. Ezenkívül gyönyörű alakja az első helyek egyikét jelöli ki számára az állatország rendei közt. Nyílt homloka éles elmét árul el; széles orrlyukai, szeminek szikrázó fénye, érzékeny s mozgékony fülei, büszkén előretolt nyaka, hatalmas szügye, hátá-

nak gyönyörű gömbölyűsége, szép vékony mellső és formás, erős hátsó lábai, valamint egész testének könnyed és kecses mozdulatai a jóra és szépre való tehetségére engednek következtetni.

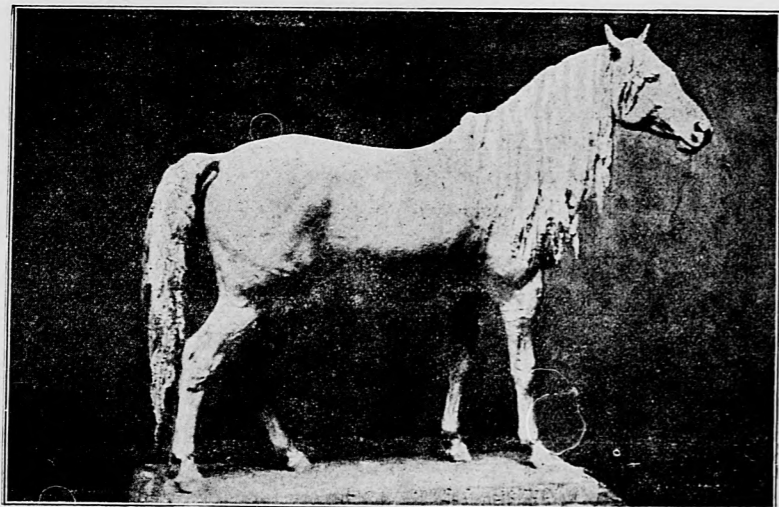
A ló megismeri az eleséget, a helyet, a lakást, az időt, a világosságot, a színeket és a tárgyak alakját; érzeke van a családjá, szomszédjai és barátai iránt; megkülönbözteti a tárgyakat, az állatokat és az embereket s ezeket emlékezetébe is vési; tehát emlékező és képzelő tehetsége is van.

A lónak emlékező tehetségére vonatkozólag egy angol Darwinhoz intézett levelében a következőket írja: «Éppen ma érkeztem Londonba,

második csikajáról való gondoskodása csakis emlékező tehetségének a következménye.

Hogy a ló a gazdáját ruhája, szokása és hangja után még hosszú idő múlva is megismeri, erről egy katonaviselt ember következőleg nyilatkozik: «Egyszer másodmagammal élénk beszélgetésbe elmerülve egy parasztkocsit hagytam el, de alig hogy a parasztkocsiba befogott ló elé kerültem, heves, vig nyerítés útjé meg fületem. A hang igen ismerősnek tetszett s hátrafordulva megálltam, hogy a kocsit bevarjam. Mikor a ló egész közelembé ért, benne nagy csodálkozásomra egykori katonalovamat ismertem föl».

A ló megfigyelő, emlékező és felfogó tehet-

ARAB TELIVÉR.

s ámbár lovam már három esztendeje nem volt itt, mindamellett egészen jól emlékezett az útra s egyenesen annak az istállónak tartott, amelyben három évvel ezelőtt állott volt». Egy földbirtokos beszéli, hogy az egyik szemére vak kancájának csak tíz éves korában volt első csikaja, amelyet félvak volta következtében többször legázolt s ennek következtében annyira megsértett, hogy négy hónap múlva meg is dögölt. A következő évben a kancának ismét csikaja volt s attól tartottak, hogy a tavalyi eset ismétlődni fog, azonban csalatkoztak; mert azon naptól kezdve, amelyen a csikó világra jött, a kanca mindaddig nem mozdult helyéről, míg arról meg nem győződött, hogy helyének változtatásával, mozdulatával a csikónak baja nem történik. S ebből kitűnik, hogy a kancának a

sege segélyével sok művészi dologra tanítható. Így a feltett kérdésekre teste mozdulataival felel, talányokat fejt meg, igenlő vagy tagadó választ ad a fejével, mellső lábai mozdulataival pedig tudunkra adja, hogy hány óra van stb. Különösen felfogása oly kitűnő, hogy könnyen művészté válik, miért is igen jól idomítható, s ezen tehetségét leginkább a művészi lovagló iskolában csillogtatja, ahol sokszor nem annyira a művész, mint inkább a ló kelti föl méltó csodálkozásunkat, midőn ütem szerint való járását, futását, ugrásait és táncát bámuljuk.

De aki a lovat valamire megakarja tanítani, kell, hogy emberségesen bánjék vele; mert jó bánásmóddal bármit megtehetünk a lóval.

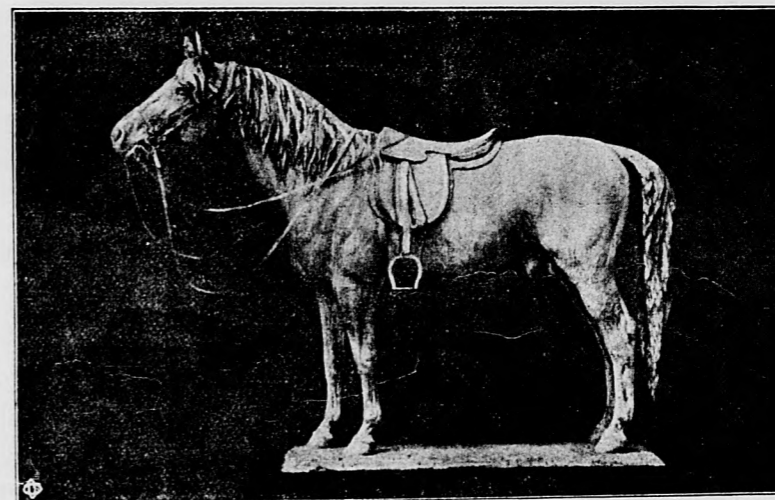
A ló megfigyelő s emlékező tehetségének legkiválóbb tulajdonsága az, hogy a térről biztos

fogalmat alkot magának. Így az utat, amelyet már egyszer megtett, jobban ismeri, mint a vezetője, s azért a keresztúton esőkönyösen elfordul a téves útról, ha vezetője reá akarja terelni. Sötét éjjel pedig a kocsis nyugodtan alhatik kocsiján, ha olyan lova van, amely ezen utat már egyszer megtette.

A ló megfigyelő tehetségét illusztrálja a következő eset is: Egy földbirtokosnak olyan lova volt, amely, midőn látta, hogy a kocsis már alszik, maga vette le fejről a kötőfékét, azután a zabos ládához menve a dugóját kihúzta, mire a zab a ládából kiömlött, amelyben azután kedve szerint daskalkodott. A ló valószínűleg meg-

magára vonja. Midőn a gazda kiment, hogy lova különös viselkedésének okát megtudja, a ló azonnal megfordult és kifelé indult a faluból, de közbe-közbe hátra tekintett, vajjon követi-e a gazdája. A gazda követte s nemsokára azon helyre érkeztek, ahol Kornrumpf úr fia eltörött lábával feküdt. A fiú ugyanis e lovon kilovagolt, de leest s eltörte a lábát. Az értelmes állat pedig hazasietett, hogy az eseményt gazdájának tudtára adja, ami sikerült is neki».

Egy gazdatiszt beszéli, hogy úrnőjének van egy lova, amelyet erőteljes volta dacára sem fogtak a munkába. A ló ezt a nyugdíját azzal érdemelte ki, hogy mikor egyszer a földbirtokosné a

MEZŐHEGYESI MÉN.

figyelte, hogy a kocsis ez úton jut a zabhoz, és zabot akarván ropogtatni, a kocsis tettét utánozta. Ugyanez a földbirtokos olyan lóról is tesz említést, amely a vizesbordó csapját is ki tudta nyitni, ha szomjas volt, és meleg éjszakákon az istálló ablakját nyitogatta ki, hogy friss levegőt élvezhessen.

S ámbátor a ló nem oly értelmes, mint a nagyobb hűsevők némelyike, mindazonáltal értelmessége, amelyről csodás dolgokat emlegetnek, sokkal magasabb fokú, mint a kérődzőké. Erre vonatkozólag a napilapok a következő hírt hozták: «Igen értelmes lova van bizonyos Kornrumpf Frigyesnek, Nebraska amerikai állam földbirtokosának. Ez a ló egyszer gazdájának lakása előtt megállva heves nyerítésbe tört ki s az ajtót lábával döngette, hogy gazdája figyelmét

rétje mellett folydogáló mély patakba beesett, e ló éppen a patak partján legelt, s midőn észrevette, hogy úrnője veszélyben forog, oda futott s fogaival megfogva úrnője ruháját addig tartotta, míg csak segítségére nem jöttek s így megmentette úrnője életét.

Nagy értelmességet tanúsítanak az Oroszország pusztáin legelésző lovak is az ott nagy falkákban kóborló éhes farkasok támadásai ellen. Ugyanis, hogy ezen támadásoknak sikerrel ellenállhassanak, harci körbe állanak össze, amelyet akkép képeznek, hogy az erősebb csikók kört képezve hátsó lábaikkal a farkasok ellen fordulnak s az ilyen átszakíthatatlan kör közepén a kancák és gyengébb csikók húzódnak meg.

A ló elmésségéről tanúskodik a következő eset, amelyet egy tanító beszél el: «Most egy

éve — beszél — vettem egy lovat, amelyet a falú kovácsa csak egyszer vasalt volt meg. Nehány hétre rá látja a nevezett kovács, hogy lovam kötőfékje nélkül a kovácsműhely felé tart. A kovács azt gondolta, hogy a ló eltévedt s elűzte őt műhelye tájáról. De alig hogy visszatért a műhelyébe, a ló már ismét ott termett. A kovács ismét kilépett a műhelyéből, hogy a lovat elűzze, de e közben kovács-szokás szerint a ló lábaira vetette tekintetét s látta, hogy egy patkója hiányzik.

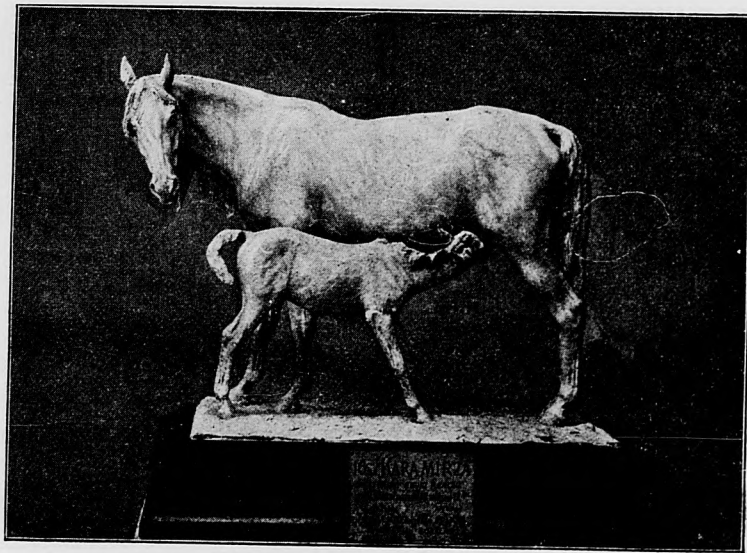
Erre a lovat megfogta s megvasalta, azután várta, hogy mit fog csinálni. A ló egy pillanatig a kovácsra nézett, mintha kérdezni akarná, vaj-

utat és óvatosan lép bele a patakba vagy a folyóba.

Vihar alkalmával erősen izzad, s ilyenkor tanácsos őt a kantárszáránál megfogni, mert különben könnyen megriad s vakon rohan a veszélybe.

A ló indulatai sokfélék. Az emberhez nagyon ragaszkodik, de kényeskedni is szeret, s féltékeny, ha társát tüntetjük ki, más lovakkal szeret játszani és száguldani a mezőn; ezenkívül büszke, nagyravágyó és pazarló; szeret és gyűlöl, irigy és haragos.

Hát ki nem ismerne föl valami kiválóbbat abban a lóban, amely a csatában elesett ura mel-

ARAB LÓ CSIKÓVAL.

jon készen van-e már, azután a megvasalt lábával megdobogtatta a földet, hogy meggyőződjék, vajjon az új patkó jól áll-e s végre egyet megelégedetten nyerítve szügyébe vágta fejét s hazafelé ügetett».

A ló a katonatrombitával való jelzéseket igen könnyen megtanulja és vigan toporzikol, ha hallja a csatára vagy a futásra hívó kürt szavát. De amilyen bátran megállja helyét, mint egy vitéz, a csatazaj közepén, épp oly félénken viselkedik valamely szokatlan hang hallatára, vagy a felfüggesztett fehérnemű, a földre vert cölöp vagy szobor láttára, amelyektől igen könnyen megijed s lélekjelenlétét elvesztve gyors futással igyekszik az ijedtségét okozó tárgytól menekülni.

Máskülönben figyelmesen szemléli a köves

lól nem mozdul, hanem annak halála után is hűségesen kitart mellette? Más ló ismét a heves küzdelemben nemcsak az ellenséges lovakat, de a katonákat is harapja, mintha ő is csatát akarna vívni.

S amily méltóságteljesen él, épp úgy hal is. A csatában nyert halálos sebeitől meg nem ijed s ámbár megérzi is közelgő halálát, mindazonáltal, mint egy vitéz csendesen és nyugodtan haldoklik.

A vén ló is, melyet a háládatlan ember halálra ítél, mivel tovább nem szolgálhatja, nyugodtan viseli sorsát: nem ijedez, nem rángatózik, hanem odaadással veszi a halálos döfést, elesik és mozdulatlanul lélegzik, míg a kimlő vérével az élet nem szakad ki belőle.

Valentényi György

Az almádi Kossuth-szobor.

Képünkhez.

A Kossuth-szobrok száma a múlt hetekben ismét szaporodott eggyel. Nemsok idő multán alig lesz község, hol a nagy magyar szabadsághős emlékét érceöntött alakja meg ne örökítene.

A Balatonvidék egyik legkiesebb pontján Almádban állították fel Kossuth mellszobrát, melyet mai számunkban képben is bemutatunk olvasóinknak.

A magas talpazaton nyugvó szobor Kossuthot 46 éves korában mutatja be. Nyílt tekintete, komoly arca a bátor s hazáját igazán szerető hőst állítja elének.

A szép munka *Holló Barnabás* szobrász műve, s Kossuth szobra Almádi igazi disze lesz.

E fürdőtelep közönsége alig egy évvel ezelőtt határozta el, hogy a Balaton partján elterülő tizenkét holdas parkban szobrot emel Kossuthnak.

Hamarosan meg is valósították az eszmét, úgy, hogy már megtörténhetett az ünnepélyes leleplezés is.

Nagy közönség volt jelen. A környékről mindenfelől százával érkeztek a vendégeket hozó kocsik és vagy tizezere tehető azoknak a száma, akik az ünnepélyen jelen voltak.

A GYERMEK ÉS A POR.

A gyermek játszott a szobában. Az ablakon a nap aranyugara ömlött be és a sugarak fényén ezer apró porszem táncolt, fénylett, tündökölt. Mintha mindannyi drágagyöngy volna, ezerszinű, ezerértékű drágakő.

— Nézd, édes anyám, — szólt a gyermek, — mennyi fény! Nézd e gyöngyöket, milyen pompások, milyen gyönyörűek!

És apró kacsóival meg akarta fogni a porszemecskéket, oda állt a fénylő, sugárzó hullámba és örömmel kapdosott minden felé.

Esteledett.

A nap leszállt és amikor utolsó fénysugara eltűnt, elvesztették az előbb tündöklő, ragyogó gyöngyszemecskék színüket, ékességüket és az a sok szemecske nem volt most már egyéb, mint por, szürke por, semmi egyéb.

Thirring Gusztávné.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

A Krausz Gusztáv zeneigazgató vezetése alatt álló „Akadémiai zeneiskola”-ban IX., Soroksári-utca 31. sz. (a Kalvin-tér közelében) a beiratások szeptember havában naponta d. u. 3—5-ig tartatnak. Növendékek a következő szakokra vétetnek föl: opera, operette, színpadi játék, daléneke, zongora, hegedű, cello, cimbalom és zenekari összejátékra, mely utóbbira haladottabb műkedvelők díjtalanul vétetnek föl.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

A Nagy Képes Világtörténet 194-ik füzeté Napoleon császárról szól.

A 12 kötetes nagy munka szerkesztője Marczali Henrik egyetemi tanár, ki egyúttal a kötet írója is. Egy-egy gazdagon illusztrált kötet ára díszes félbőr-kötésben 16 korona; füzeteként is kapható 60 fillérré. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadóknál (Révai Testvérek Irod. Int. Rt. Budapest, VIII., Üllői-út 18. sz.) s minden hazai könyvkereskedés útján, havi részletfizetésre is.

VEGYESEK.

A verebek szervezkedése. Lendl Adolf, a jeles természetbúvár írja le a következő érdekes megfigyelést:

A falusi verebek fegyelmesebb társaságokban élnek, mint a városiak, melyek néhol tömérdek számban összeverődnek az utcáról. Különösen mondhatom ezt a parlagi verebekről, ha ősz felé a falvak közelében az országútak mentén a bokrokban összehátrálnak. Többnyire körülbelül harminc-negyven veréb van ilyenkor egy-egy társaságban. Alighanem vérrokonság is fűzi őket egymáshoz; talán egy nagy család a társaságuk, amint a nyár megszaporította őket. A falúból az útra kiérkezve, az első bokrokban találjuk a szárnyas társaságot. Amint közeledünk a bokorhoz, egyszerre csak kiburján az egész csapat belőle. Nem messze repül és újból betelepszik egy következő nagyobb bokorban vagy fán. Ha most odáig jutunk, ők is tovább igyekeznek, megint vagy ötven lépésnyire és újból leszállnak az út szélén. Ezt többször ismétlik; azután végre, mintha csak összebeszéltek volna, az egész csapat nagyot kerül a hátunk mögé és visszatér az első bokorba. A legtöbb arra haladó ember nem is törődik velük; de aki megfigyeli a verebeknek ezt a szokását, bizonyára észreveszi, hogy nem csak véletlenül egyűvé került társaságban vannak ezek, hanem összefűzi őket a fegyelem köteléke is. A sokaságból egy se marad el; valamennyi egy percben kel a bokorból; mindegyik oda száll egyenest, ahová a többi és mindmennyi egy hangon szól. És ha mégis megtörténnék, ki tudja, mi okból, hogy egy-kettő elszakad néha a csapattól, akkor ez a néhány más hangon szól, mint a többi és igyekszik mielőbb visszatérni a társaságba. Érzik a hozzátartozandóságukat és ez a társulásnak az első jele és feltétele. A városi házi verebek nagy csapatában ez a feltétel még nincs meg; ezek társulása még kezdetlegesebb és véletlen. A varjak, ha friss szántásokon, bár csak alkalomból és csak ideiglenesen, társaságba sokasodnak, már a munkamegosztás elvének is hó-

dolnak, ami a szociális fejlődésben magasabb fokozatot jelent. A varjak örökét állítanak ki a közelben fekvő fákra, melyek a bogarászó, vagy a szántáson kukac- és gilisztaszédéssel elfoglalt társaságot közelítő emberekre, vagy más veszedelemre figyelmeztetik. Ezek az örök kötelességismerő, éber állatok, mert a pásztort, vagy az arra járó paraszt embert másként jelzik, mint a puskás vadászt és ezt a jeladást nemcsak hogy megértik a többiek, de kötelezően el is fogadják. Követik is az intő szót. A verebek is megbeszélnek tervüket a bokorban egymás között és mielőtt felszállnának, tisztában vannak a tervükkel, hogy hová fognak repülni, mert a felszállás előtt közvetlenül, egy-két másodpercig elhallgatnak a csipipeléssel. De külön öreik még nincsenek, sem külön vezetőik a csapatban. Úgy látszik, még mind egyformák a jogaikban és kötelességeikben. Sokszor figyeltem nyári kirándulásaimon az útszéli verebeket, de, bár tartósabb a társulásuk, mint a varjaké, mégis primitívebbnek tartom az ő szervezkedésüket.

FEJTÖRŐ.

Algebrai kérdés:

Valaki 15 napot fordított utazásra; az első napon 5—5 kilométert tesz meg, minden következő napon egynegyed kilométerrel többet. Hány kilométerből állott utazása s hány kilométert tesz meg az utolsó napon? (György Lajos.)

Földrajzi kérdés:

Hol volt az az ütközet, ahol a macedon Antigonus hiába akarta egyesíteni Nagy Sándor birodalmát? (Imre Béla.)

Természetrizai kérdés:

Hogy hívják azt a gázló madarat, melynek lába és nyaka legvékonyabb s leghosszabb az összes madarak között; a csőr alsó kávája magasabb, mint a felső, eledele halakból, rovarokból s más víziállatokból áll? Mi a latin neve? (Imre Béla.)

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1903 szeptember 20.

22. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Történelmi kérdés: Hentzi Henrik. — Algebrai kérdés: Fiú 17, apja 51, anyja 34. — Természetrizai kérdés: A mezei esetpázsit (Alopecurus pratensis). — Képrejtvény: Ki magán nem tud segíteni, az másnak se adjon tanácsot.

Helyesen fejtették meg: Györgyei Adolf, Szabó Gyula, Tuschák Imre, Fischer Károly, Popper József, Benkő Károly, Mayer Oszkár, ifj. Apor István, Rácz Károly, Varrók László, Kaufmann Béla, ifj. Fleischl Sándor, Friedmann Ernő, Szabó A. Gyula, Fehér Antal, Kiss Aladár, Bissingen Sándor gr., Breuer Ernő, Szépfalvy János, gr. Toldalagi Mihály, Zettl Agoston, Schwerer Kálmán, Grosz József, Licht Zoltán, ifj. Botka Béla, Békés László, Havas Péter, Csillag László, Gerő István és Béla, Mayercsák Gyula, ifj. Kovács Lajos, Tábori testvérek, Szemző István, Zászló Simon.

A kitűzött könyvjutalmat (Tompa Mihály összes költeményei, egy kötet) Kaufmann Béla gyoroki előfizetőnk nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Felkérjük előfizetőinket, hogy lakásváltoztatás esetén a régi címet is írják meg a kiadóhivatalnak, különben a lapot késedelemmel kapják meg.

M. Z. A vitás szónak a helyesírása: jösz. — **Th. G.** Fogadja szíves üdvözlémetet s őszinte köszönetemet a kedves megemlékezésért. — **T. L.** A levél nyilván eltévedt a postán, mert mi nem kaptuk meg. — **Tudakozódó.** Az illetők közelebbi címét nem tudjuk. Ha azonban levelezni óhajt velök, címezze a debreceni kollégiumba, ott bizonyára megkapják. — **Sz. I.** Örvendünk, hogy olyan nagyon gyönyörködik abban a két munkában. — **Goethe.** A fordítás még gyöngye, nem üti meg a mi mértékünket. Mindenesetre dicséretes dolog, hogy fordítást próbálgat s nem eredeti verssel szomorítja meg a mi szerkesztői bánatos szívünket. — **M. Z.** Küldje be, esetleg válogatunk belőlük. Így találmokra nem mondhatunk egyebet; mindenesetre látnunk kell előbb. — **T. K.** (Rozsnyó). Meleg, szerető sorai igen jól estek az én szívemnek. Ez a szeretet az egyetlen jutalom, melyre számítok s ha nem jutna osztályrészemül, úgy érezném, hogy munkámat nem végeztem jól el. Adjon Isten önmagának is erőt a munkához; szerezzon örömet azoknak, akik ebben az örömben s ennek az örömmel állhatatos reményében élnek. Ha önnek valami jó, találó rajza volna, küldje be. Esetleg azzal cseréljük fel a régit. — **F. I.** (Budapest). 1. Leteheti, ha a tantárgyak különbözőzetéből pótlólag leteszi a vizsgálatot. 2. A latin, görög, politikai földrajz. 3. Elég az érettségi bizonyítvány is. 4. A fizetés, valamint az elérhető állás nagyon különböző, az ilyesmi nem szokott mindig a diplomától függni. Mi egyáltalában nem tartjuk egészséges dolognak, ha deákjaink, pályát választván, mindenekelőtt a fizetési fokozatokat mérlegelik. A többi kérdésre nézve az illető iskola igazgatósága megadja a részletes felvilágosítást. — **Kíváncsi.** Hogy mik lesznek új regényeink, azt a jövő szám hirdetéséből meg fogja tudni. Igyekszünk, hogy az új évfolyam is érdekes és tanulságos legyen. A komoly olvasó nem kapkod a cifra ígéreteken, de meg tudja becsülni az értékes közleményeket. — **Végzett.** 1. Mindennap délután 3—5 között a szerkesztőségben. 2. Nem lehet. 3. Október 17-én, ejnye no, ezt talán mégis csak kellett volna tudnod!

1000 külföldi levélbélyeg

(Ausztrália, Argentína, Bolívia, Cuba, Egyiptom, Perzsia, Peru, Brazília, Japán, Natál, stb. stb.) és egy csinos bélyegalbum, együtt csak **1 korona!** Mindig kapható nálam. 10069

SZÉKI JENŐ, Budapest

VI. Podmaniczky-utca 21. III. e. 32. sz.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 4 kor. 80 fill.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre... 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	

HYPATIA.

Történelmi regény az V. századból.

Irta Kingsley Károly. 25

Az ifjúság számára átdolgozta Zigány Árpád.

De ekkor előugrott Olvasó Péter, a diákonus és hosszú tört rántván elő esuhája alól, markolatig Hypatia keblébe dőfte a gyilkos pengét. Philammon látta a felszökkenő vérsugárt, látta Hypatiát megtántorodni, hallotta a boldogtalan leány halk sikoltását... s aztán nem látott és nem hallott többé semmit...

Mikor, ki tudja, mennyi idő múlva, fölcusodott ájulásából, a templom már üres volt. Philammon fölkel és lassan kitámaszkodott az utcára, de oly gyöngye volt, hogy le kellett ülnie a lépcsőkre. Távolról feléje hangzott valami vad, tagolatlan üvöltés: a tömeg ott tombolt a tenger partján és a habokba szórta Hypatia megégetett hamvait!

Hát ez az Isten országa, — szólalt meg Philammon előtt egy hörgő, rekedt hang: — ez az Isten országa, melynek eljöveteleért imádkoztok?

Philammon föltekintett: — Eudaimon, a kis portás volt mellette.

Hát ez az Isten országa? — ismétlé a portás fogcsikorgatva.

Nem, Eudaimon; ez a sátán országa — felelte Philammon szomorúan.

A kis portás leült Philammon mellé és görcsös zokogásra fakadt.

Mindent megtettem, hogy együtt halhassak meg vele, — kesergett kétségbeesve.

Mindent megtettem, hogy megmenthesem! — felelte Philammon halkán.

Tudom, — mondta a kis portás: — te is szeretted őt. Bocsásd meg, amit az előbb mondtam.

És, amint ott ült zokogva Philammon mellett, a könnyei összevegyültek a vérével, mely egyre csöpögött sebeiből.

Egyszerre, hirtelen, parancsoló hang riasztotta

föl őket mély fájdalomukból. Raphael Aben-Ezra állt előttük, sápadtan, mint a halál, de oly nyugodtan is, mint a halál.

— Fialat szerzetes, — mondta halkán, és úgy csikorgott a szava, mint mikor éles kardokat fennek össze: — fiatal szerzetes, ugy-e, te is szeretted őt?

Philammon nem birt szólni, de a könnyei kicsordultak.

Akkor szedd föl magad, — folytatta Raphael, — és menekülj a sivatagba, ha kedves az életed, mielőtt Sodoma és Gomorra végzete utóéri ezt a várost. Ha van apád, anyád, testvéred, vagy csak egy kutyád is, akit szeretsz: vidd el őket, és jusson eszedbe a Loth felesége... Még vissza se nézzetek, ha menekültök.

Philammon összerezzen. Csak most jutott eszébe Pelagia!

— Te pedig, — fordult Aben-Ezra a kis portáshoz, — velem jösz és elvezetsz a vén Miriamhoz. Ne húzódozzál és ne tagadj semmit. Tudom, hogy itt van a városban. Vezess hozzá; és, ha akarod, annak az emlékére, akit mind a hárman szeretünk, elviszlek innen és barátnak fogadlak... Te pedig élj boldogul, Philammon! Isten veled!

Sohase látták többé egymást. De Philammon érezte, hogy nálánál erősebb lelki férfival volt dolga, aki még ő nála is sokkal jobban gyűlölte, ami történt s az életét is odaadta volna, hogy meg ne történte tegye.

Úgy van!... Elmegy tehát: visszamegy a pusztába és elviszi magával Pelagiát is; mert igaz van Arseniusnak, hogy Isten országa nem itt van e vad fanatikusok közt, akik ölnék és pusztítanak a szeretet vallása nevében, hanem a pusztában, ahol szeretik egymást és engedelmessékednek egymásnak az Isten alázatos szolgálói...

És Philammon azzal a szándékkal indult a gótok háza felé, hogyha szép szóval és szeretettel nem bírja rávenni Pelagiát, hogy vele menjen, nem hurcolja el erőszakkal, hanem itt hagyja a városban és imádkozni fog érte.